

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.095

про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Сова Володимир Миколайович, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2020 році Київський столичний університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Фізична культура і спорт».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.095 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 29 травня 2025 року № 352, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ЛИСЕНКО Олена Миколаївна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри спорту та фітнесу Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

ХОРОШУХА Михайло Федорович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

ЛАТИШЕВ Микола Вікторович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ПАШКОВ Ігор Миколайович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент, доцент кафедри одноборств Факультету організації спортивної діяльності в одноборствах, ігрових і силових видах спорту Харківської державної академії фізичної культури;

ЧИСТЯКОВА Марина Олександрівна, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

На засіданні 30 липня 2025 року рада прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка Сові Володимиру Миколайовичу на підставі прилюдного захисту дисертації «Вплив засобів спортивної підготовки на розвиток психофізіологічних властивостей юних таеквондистів» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Ясько Лілія Володимирівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Сови Володимира Миколайовича «Вплив засобів спортивної підготовки на розвиток психофізіологічних властивостей юних таеквондистів», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення

і відповідає п.6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023. Визнати, що дисертація Сиви Володимира Миколайовича та наукові публікації, у яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Визнати, що Сова Володимир Миколайович на високому рівні оволодів методологією наукової діяльності, набув теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувач вільно володіє матеріалом.

Здобувач має 13 наукових публікацій, із них 6 у співавторстві, зокрема: 6 статей (2 у співавторстві) – у наукових фахових виданнях, включених на дату опублікування до переліку фахових видань України; 7 публікацій (5 у співавторстві), в яких додатково висвітлено результати дисертації.

1. Сова В. Динаміка показників швидкості реакції юних спортсменів в процесі тренувальних занять тхеквондо. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2023; 2(10):154-166. DOI:10.28925/2664-2069.2023.212 Вебпосилання на видання: <http://sporthhealth.kubg.edu.ua/issue/view/17188>.

2. Сова В. Оцінювання сили нервових процесів (працездатності головного мозку) юних тхеквондистів в процесі тренувальних занять. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2024; 1(11):164-175. DOI:10.28925/2664-2069.2024.113. Вебпосилання на видання: <http://sporthhealth.kubg.edu.ua/article/view/302862>.

3. Ясько ЛВ, Сова ВМ. Показники короточасної зорової та оперативної пам'яті юних тхеквондистів в динаміці тренувального заняття. *Науковий*

часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт. 2024; 7(180): 235-238. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7\(180\).46](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.7(180).46). Вебпосилання на видання:

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2055/2028>.

4. Сова ВМ., Ясько ЛВ, Мусіяченко ОС. Взаємозв'язок психофізіологічних показників та показників змагальної діяльності юних таеквондистів (10-11 років). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт.* 2025; 2 (187):172-176. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.02\(187\).33](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.02(187).33). Вебпосилання на видання: <https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2055/2028>.

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2384/2354>.

5. Сова В. Аналіз практичного досвіду розвитку психофізіологічних властивостей у тренувальних заняттях юних таеквондистів. *Спортивна наука та здоров'я людини.* 2025; 1(13):171-178. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2025.114>. Вебпосилання на видання:

<http://sporthealth.kubg.edu.ua/article/view/324864>.

6. Сова В. Використання засобів розвитку психофізіологічних властивостей у тренувальних заняттях юних таеквондистів. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт.* 2025; 3(189):160-164. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03\(189\).29](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03(189).29). Вебпосилання на видання:

<https://spppc.com.ua/index.php/journal/article/view/2515/2485>.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Хорошуха Михайло Федорович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичної терапії та ерготерапії Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У поданій на рецензію роботі є аббревіатури, що звичайно є небажаним у використанні, однак, як виняток, заради скорочення дуже довгих назв одного з видів спорту Східних єдиноборств, її можна залишити в попередньому варіанті.

2. Висвітлення актуальності роботи не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити сутність проблеми або наукового завдання, а тому у першій частині актуальності здійснюється критичний аналіз та порівняння відомих рішень даної проблеми (при цьому можливі посилання на дослідників), а потім (у другій частині актуальності) подається таке: «наразі», «разом з тим», «однак» тощо, як на приклад: «..... наразі актуалізована в дисертаційній роботі проблема є недостатньо досліджено» чи щось подібне.

3. Цитати в текстовому матеріалі беруться у лапки та вказуються сторінки посилання на них. Як приклад, неправильно оформлені посилання на сторінці 80.

4. Дослідження психофізіологічних показників чи індивідуально-типологічних властивостей вищих відділів центральної нервової системи (зокрема, сили та функціональної рухливості нервових процесів) юних спортсменів вперше проводилося за методикою Макаренка М.В. з використанням приладу нейродинамічних обстежень «ПНДО» не в 2006 році (як зазначає здобувач [61]), а набагато раніше. А тому, на нашу думку, можна

було б також зробити посилання на рік 1996 (літературне джерело під номером

5. У тексті дисертації дуже часто повторяється фраза «психофізіологічні властивості нервових процесів», а тому доцільно інколи замінювати на еквівалентну їй таку фразу «властивості основних нервових процесів».

6. У тексті дисертації зустрічається таке: «Отримані результати, на наш погляд, свідчать про необхідність розвитку психофізіологічних властивостей юних таеквондистів в процесі тренувальних занять». На нашу думку, слова «на наш погляд» є елементами невизначеності та невпевненості автора у своїй роботі, а тому їх потрібно уникати.

7. Висновки повинні бути більш стислими у формуванні та не займати половину сторінки. В противному разі – це не висновок, а описова характеристика певних питань дисертації (це стосується висновків за номерами 3, 5 і 7); згадані висновки також перенасичені цифровими значеннями; і насамкінець, у висновках здобувач повинен уникати формулювань від свого імені оскільки він є автором не тільки висновків, а й всього рукопису роботи.

8. Мають місце орфографічні та стилістичні помилки, а також слово *паразит* – «попри те».

9. Як не прикро, але факт, у текстовому матеріалі не знайдено посилання на власну роботу: «Сова В. Використання засобів розвитку психофізіологічних властивостей у тренувальних заняттях юних таеквондистів. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт.

10. Доцільно було б визначити біологічний вік юних спортсменів 10-12 років. Адже відомо, що останній більшою мірою, а ніж паспортний відображає

онтогенетичну зрілість організму людини, її дієздатність, а також особливості перебігу деяких психофізіологічних показників у дітей і підлітків різних вікових груп. Так, за даними досліджень М.В. Макаренка, В.С. Лизогуба (2011) знаходимо статистично значущі (при $p < 0,001$) відмінності у значеннях рівнів функціональної рухливості нервових процесів між юними спортсменами і неспортсменами вікових груп 10-11 та 12-13 років.

Латишев Микола Вікторович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У підрозділі 1.1. «Характеристика таеквон-до І.Т.Ф. як виду єдиноборства» автором представлено інформацію історичного та загального характеру, яка не повною мірою відповідає спрямуванню дослідження. На нашу думку, доцільніше було б розглянути в першому розділі питання впливу занять єдиноборствами на розвиток юних спортсменів та їх психофізіологічні особливості.

2. У пункті 2.1.2 «Соціологічні методи (анкетування)» (с. 79) наведено загальну характеристику застосованого методу анкетування. Задля підвищення наукової обґрунтованості доцільно більш детально описати методику збору емпіричних даних та особливості розробки самої анкети. Крім того, бажано зазначити наукові джерела, методичні підходи або попередні дослідження, що були покладені в основу розроблення анкети.

3. У пункті 2.1.6 доцільно більш чітко обґрунтувати доцільність використання конкретних методів математичної статистики, зокрема кореляційного аналізу та t-критерію Вілкоксона, з урахуванням специфіки досліджуваних даних. Бажано уточнити, чому обрано ці статистичні методи.

4. У підрозділі 3.2 доцільно надати більш детальну інформацію щодо методологічних підходів до підрахунку показників обсягу та результативності атакуювальних, контратакуювальних дій, а також ефективності захисних дій у поєдинках. Зокрема, слід зазначити, за якими критеріями здійснювався облік кожного виду дій. Також варто доповнити підрозділ більш наочною інтерпретацією результатів кореляційного аналізу, наведених у таблиці 3.7.

5. Розуміючи, що обсяг дисертаційної роботи є обмеженим, все одно вважаємо доцільним більш детально представити комплекси засобів для розвитку психофізіологічних властивостей юних таеквондистів та методику їх впровадження, які фрагментарно представлені у Таблиця 4.1 та 4.2, а також у додатках. Це підвищило б практичну цінність роботи та стало б корисним матеріалом для тренерів.

6. Загалом позитивно оцінюючи мовно-літературне оформлення роботи, не можна не зазначити окремі технічні та стилістичні огріхи. Однак це не впливає на якість представлення результатів дослідження.

Пашков Ігор Миколайович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри одноборств Факультету організації спортивної діяльності в одноборствах, ігрових і силових видах спорту Харківської державної академії фізичної культури, зауваження:

1. Автор зазначає «Крім того, відмічається й зменшення коефіцієнта варіації для величини ЛП РВ1-3 до заключної частини заняття..», але коефіцієнт варіації не наведений ні в таблицях ні в рисунках, на які він посилається (табл. 3.1, рис. 3.1, с. 92).

2. У розділі 3.2. автором досліджувався аналіз змагальної діяльності юних тхеквондистів, в таблицях 3.4, 3.5, 3.6 зазначається $n=29$, потребує уточнення це кількість поєдинків які досліджувалось, або по одному поєдинку учасника

дослідження, яким чином здійснювався аналіз змагальної діяльності та які методи дослідження використовувались?

3. Автор зазначає що встановлені вірогідні відмінності між показниками у підготовчій, основній і заключній частинами заняття (табл. 3.1). На наш погляд необхідно було представити рангові критерії значущості.

4. У тексті дисертації с. 114, дисертантом наведено кореляційну залежність психофізіологічних показників та результативності техніко-тактичних дій юних таеквондистів у спарингу, потребує уточнення, який саме кореляційний аналіз було використано та яку шкалу оцінювання було застосовано.

5. У тексті дисертації с. 114, автором зазначається, «Періодично використовувався змагальний метод, що дозволяло підвищити емоційність тренувального заняття. Під час використання змагального методу спортсменів було розділено на команди, кожний учасник отримував бали за виконання вправ та завдань із подальшим підрахунком командного результату...». В теорії та методиці спорту застосування змагального методу пов'язане з високими вимогами до техніко-тактичних, фізичних і психологічних можливостей спортсмена та забезпечує інтегральне вдосконалення різних сторін підготовленості спортсмена; потребує уточнення, що автор розуміє під змагальним методом.

6. У загальних висновках недостатньо уваги приділено авторським комплексам тренувальних вправ для розвитку психофізіологічних властивостей юних таеквондистів.

Чистякова Марина Олександрівна, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, старший викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Факультету фізичної культури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, зауваження:

1. У 4 розділі дисертації зазначено, що 69,3% тренерів вважають за необхідне використовувати допоміжні вправи для розвитку психофізіологічних властивостей юних таеквондистів у тренувальному процесі (с. 120). Водночас лише 23% з них впроваджують ці засоби систематично (с. 123). Такий розрив між визнаною потребою та практичним застосуванням заслуговує на глибший аналіз. Доцільно було б розкрити можливі причини цього: чи пов'язано це з браком методичних рекомендацій, дефіцитом часу в межах заняття, обмеженими матеріально-технічними ресурсами, або з недостатнім розумінням специфіки впливу таких вправ.

2. Запропоновані автором комплекси допоміжних вправ (наприклад, вправи на запам'ятовування візуальної інформації, (с. 131, додаток Д) мають значний потенціал у розвитку короткочасної пам'яті. Проте дискусійним залишається питання їхньої відповідності специфіці змагальної діяльності з таеквон-до І.Т.Ф., де домінують реакції на динамічні, змінні зорові подразники. Доцільно було б удосконалити ці вправи, адаптуючи їх до умов, максимально наближених до змагальних ситуацій.

3. У контексті індивідуалізації тренувального процесу варто було б більш детально розглянути можливість варіативного підбору складності вправ залежно від індивідуальних психофізіологічних особливостей юних спортсменів – таких як тип нервової системи, рівень сенсомоторної реакції, вікові особливості адаптації тощо.

4. До дискусійних положень можна віднести також рекомендацію автора щодо виконання допоміжних вправ переважно в підготовчій частині тренувального заняття (тривалістю 10–15 хв (с. 130, додаток Г). На нашу думку, доцільно було б розглянути можливість диференційованого розподілу таких вправ у структурі заняття відповідно до їх функціонального призначення. Наприклад, розвиток уваги та швидкісних реакцій може бути

ефективнішим на початку основної частини, коли у спортсменів спостерігається найвищий рівень концентрації, тоді як вправи, спрямовані на оперативне сприйняття та переробку зорової інформації, доцільно реалізовувати у другій половині основної частини. Крім того, доцільним видається поєднання розвитку психофізіологічних властивостей із виконанням техніко-тактичних завдань, що не лише підвищить ефективність тренувального процесу, а й забезпечить інтеграцію сформованих властивостей у змагальну діяльність. Варто зазначити, що хоча автор і спробував поєднати завдання для розвитку психофізіологічних функцій із засвоєнням спеціально-підготовчих вправ у тaeквон-до І.Т.Ф. (с. 132, табл. 4.2), однак на такі вправи було виділено лише 5 хвилин основної частини, що, на нашу думку, обмежує потенціал впливу тренувального засобу.

5. В дисертаційній роботі зустрічаються стильові та технічні помилки. Наприклад, фраза “показник показник короткочасної пам’яті” (стр.149), «Особливості психофізіологічних властивостей юних тaeквондистів та їх вплив на результативність техніко-тактичних дій» (стр. 5, 20, 89), спортивної підготовки юних спортсменів 10-12 років, які знаходяться на етапі *початкової базової підготовки* (стр. 128) – явні технічні помилки.

Лисенко Олена Миколаївна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри спорту та фітнесу Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка:

1. Робота актуальна, рекомендовано продовжувати дослідження та впроваджувати результати в практику підготовки юних єдиноборців.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.095 присуджує СОВІ Володимиру Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.095

Олена ЛИСЕНКО